

Kerkuilen 2014: héél veel muizen

leidde tot een buitengewoon kerkuilen- seizoen

Het broedseizoen 2014 zal in de cijfers van iedere kerkuilenwerkgroep in vetjes worden aangeduid als het jaar met héél grote nesten. Terwijl we vroeger spraken van een groot nest wanneer we vijf jongen konden ringen, werden we dit jaar geconfronteerd met nesten van zes, zeven tot zelfs acht pulli en was een nest van vijf eerder 'gewoon'. Niet alleen de grootte van de nesten was uitzonderlijk ook het aantal geregistreerde broedgevallen was uitzonderlijk. Met 43 broedvallen, waarvan acht tweede broedsel, beleefden we een echte hausse.

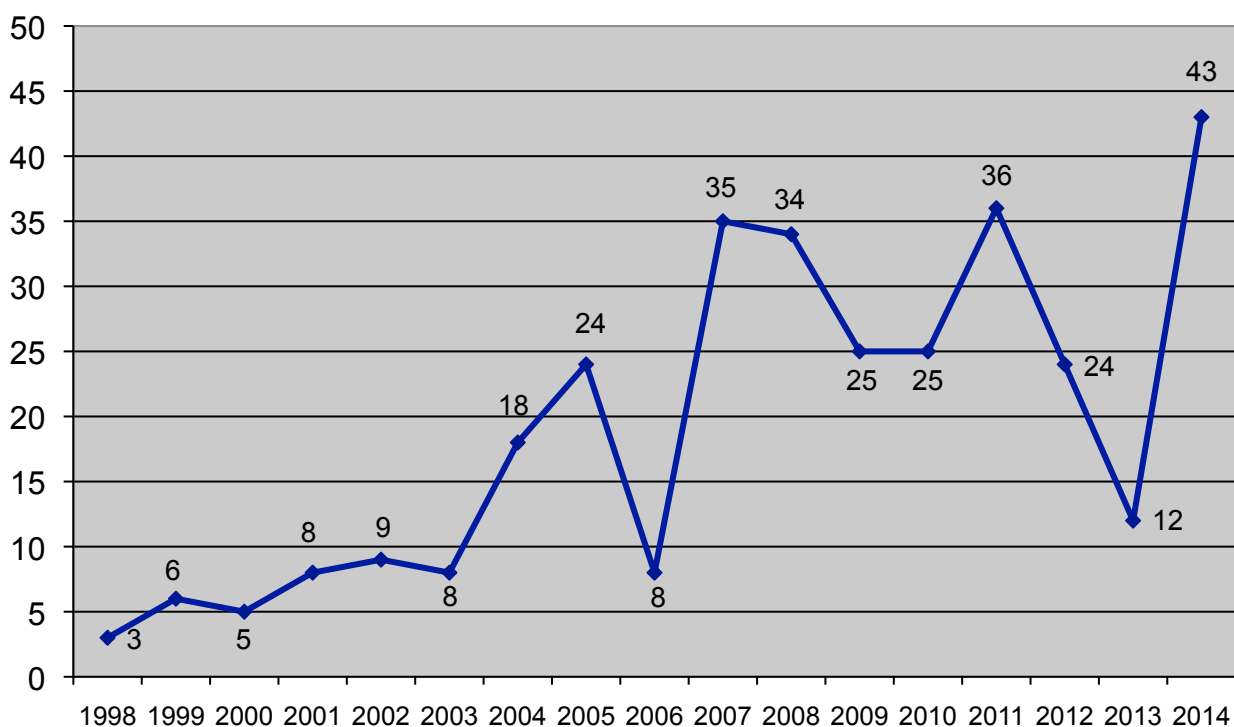
Héél veel muizen

De reden van dit uitzonderlijk broedseizoen ligt natuurlijk in het voedselaanbod. Er waren uitzonderlijk veel muizen aanwezig en zeker de veldmuizen kenden een absoluut piekjaar. Getuige hiervan zijn de verschillende broedgevallen van velduilen in de polders van Lampernisse en de Waleweiden. Maar iedere landbouwer zal kunnen beamen dat er in de weilanden/graslanden veel

veldmuizen aanwezig waren : de vele muizengaatjes in de grasmat waren reeds vroeg in het voorjaar zichtbaar. Toen al was er een indicatie dat een goed muizenjaar in aantocht was, met wellicht vroege legfels vanaf eind februari.

Deze muizenpiek kwam er na een daljaar bij de kerkuilen vorig jaar met amper 12 broedgevallen (door een gebrek aan voedsel (=muizen)) én een zeer zachte winter waar het nauwelijks had gevoren. Toch blijft het buitengewoon hoe de muizenpopulatie na een dal in één jaar zo massaal kan terugveren wanneer de klimatologische omstandigheden meevallen. Een gelijkaardige situatie stelden we vast in 2006 en 2007 toen ook na een zwak kerkuilenseizoen én een zachte winter de muizenpopulatie explodeerde en aanleiding gaf tot een sterk seizoen (met weliswaar minder zeer grote nesten) waarbij ongeveer de helft van de populatie een tweede broedsel voortbracht.

Aantal broedgevallen IJzer en Polder

Flotjes over de veertig broedgevallen

Ons vorig kerkuilen record dateerde van 2011. Als we rekening houden met de driejaarlijkse muizencycli, dan klopte het plaatje perfect en moesten we in 2014 terug een sterk kerkuilen seizoen hebben. Dat is natuurlijk de theorie. Om dit buitengewoon jaar terug wat te herleiden naar z'n normale proporties, kunnen we stellen dat dit jaar even goed was als in 2011. Want toen hadden we 35 broedparen en 1 tweede broedsel, net zoals dit jaar, enkel de tweede broedsels (acht stuks) maakten het verschil.

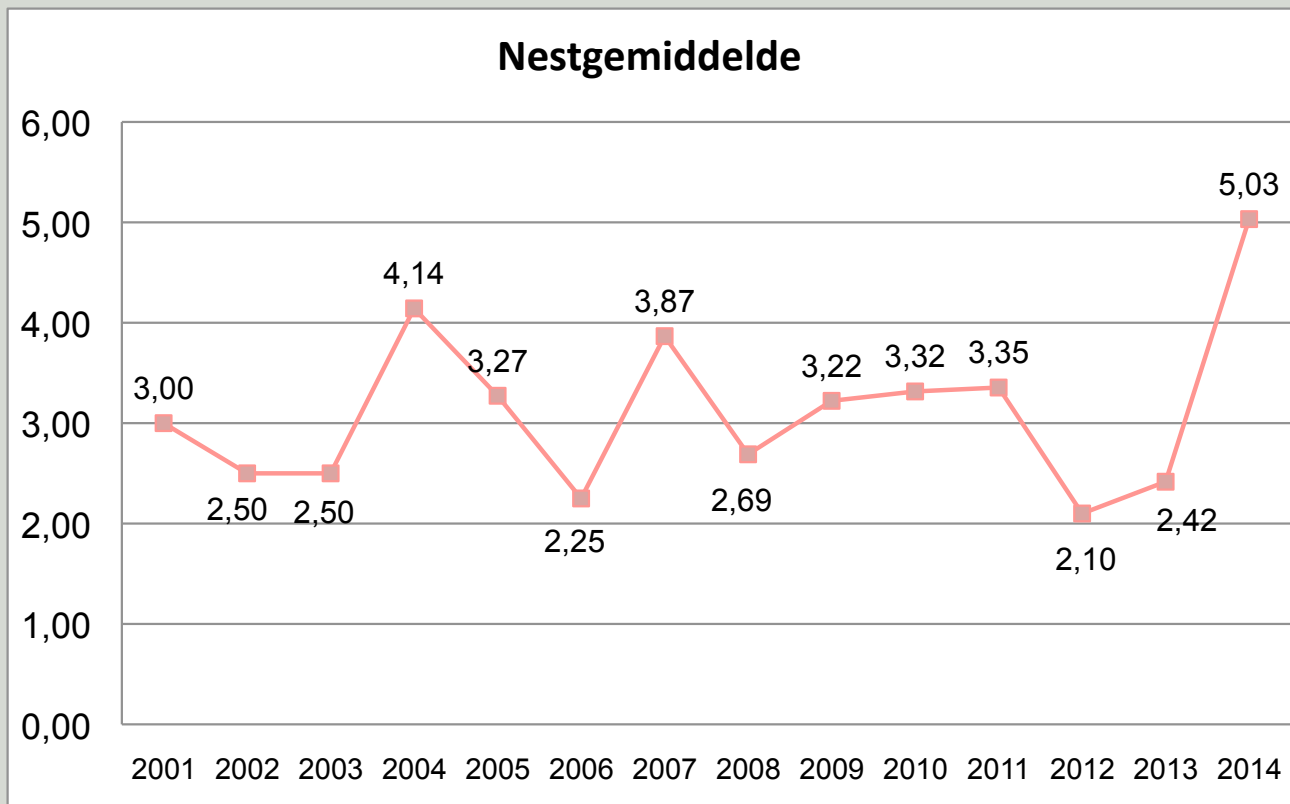
Dit was enkel mogelijk dankzij de zacht winter en hierdoor de mogelijkheid voor de kerkuilen om het broedseizoen reeds eind februari aan te vatten. Deze vroege vogels hadden reeds eind mei/begin juni uitvliegende jongen. Het zijn nu voornamelijk die koppels die erin slaagden om een tweede broedgeval te produceren binnen hetzelfde seizoen. Wat in de cijfers een wezenlijk verschil maakte ten opzichte van het jaar 2011 en het jaar 2014 dus buitengewoon maakte. In ieder geval heeft de kerkuilen populatie terug een geweldige boost (er vlogen meer dan 200 jongen uit dit jaar) gekregen en hebben we terug een fikse stap vooruit gezet in de populatie-opbouw want uiteindelijk broedde maar liefst 93% van deze gekende broedpopulatie in nestkasten en zijn die uitstekende cijfers deels te danken aan het ter beschikking stellen van deze kasten op goede locaties. Maar laten we nog verder kijken : een broedseizoen met vijftig broedgevallen in de regio is niet meer surrealistisch, misschien voor een volgende muizenpiek ?

In zo'n topjaar zijn het aantal mislukkingen zeer beperkt. Van de 43 broedgevallen mislukte er amper één broedsel. 11 legfels werden vastgesteld (dit betekent dat we het exact aantal jongen niet konden tellen omdat ofwel er geen nestkast was ofwel de jongen reeds (ten dele) waren uitgevlogen). Van 31 legfels werd de nestgrootte wel exact opgetekend. Dit zijn de zogenaamde gecontroleerde broedgevallen.

Nestgemiddelde van meer dan vijf jongen per nest

Ook hier een uitzonderlijke hoge piek van maar liefst 5,03 jongen per nest. Als we de vergelijking maken met het langjaren-gemiddelde van drie jongen per nest, dan zitten we er twee volle jongen erboven (+67 %). Dit is een uitzonderlijk hoog aantal en waarschijnlijk niet snel voor verbetering vatbaar zeker als je de historiek er wat op na slaat. Als we de grafiek van de nestgemiddelden op na kijken, dan zien we inderdaad dat slechts in 2004 het nestgemiddelde over de vier jongen per nest ging, namelijk 4,14 om exact te zijn. De vorige grote piek in 2007 gaf evenwel geen nestgemiddelde van boven de vier jongen per nest maar 'slechts' 3,87 jongen per nest wat nogmaals het uitzonderlijk karakter weergeeft van dit broedseizoen.

Het nestgemiddelde wordt berekend op basis van de gecontroleerde nesten. Dus nesten waar we het aantal jongen exact hebben kunnen tellen bij de controle en/of het ringen.

Bij sommige nesten waren we soms te laat en zagen we in de nestkast nog bijvoorbeeld twee resterende jongen van een (veel) groter nest (duidelijk zichtbaar aan de plat getrappele braakballen en de overweldigende ammoniakgeur). Deze nesten werden genoteerd als een vastgesteld broedgeval en niet meegeteld als een nest van twee pulli.

Zowel in Pollinkhove als in Veurne werd een uitzonderlijk nest van acht pulli geringd.

Maar daar bleef het niet bij!

Zo maar liefst drie nesten van zeven pulli (twee maal in Houthulst en één maal in Diksmuide),

zeven van zes pulli en acht van vijf pulli maakte dat het nestgemiddelde net boven de vijf piekte.

Hoge bezettingscijfers

Met 23 % bezette nestkasten scheren we ook hier hoge toppen maar geen record. Het bezettingscijfer wordt berekend door het aantal nestkasten met een broedgeval, één of twee adulte vogels en verse braakballen te delen door het aantal nestkasten in de regio, namelijk 212. Naast de 35 broedkoppels hadden we ook op 14 locaties tekenen van aanwezigheid. Wanneer we de vorige pieken nemen, namelijk 2011 (22%) en 2007 (16 %), dan zien we vergelijkbare cijfers of iets mindere cijfers. Het absolute record is niet een muizentopjaar maar wel het jaar na een topjaar met zeer veel jongen, namelijk 2008. De uitleg is simpel : de vele jongen die uitzwermen zorgen het jaar nadien voor nieuwe vestigingen en zo voor meer broedgevallen en dus bezettingen. Als er geen strenge winter volgt in 2015 dan kan er volgend jaar, in theorie, terug een stijging worden verwacht van de broedgevallen.

Gemeenten

Wanneer we de balans opmaken per gemeente dan zien we dat Diksmuide met kop en schouder boven de andere gemeenten uitsteekt met maar liefst 14 broedgevallen. Daarna volgen Alveringem en Veurne met zeven stuks, kort gevolgd door Lo-Reninge (6) en Houthulst (6). Op verdere afstand hebben we nog Kortemark (2) en Koksijde (1).

Merkwaardig was de nul op de teller voor Nieuwpoort en De Panne. Volgend jaar beter zeker (voor deze laatste gemeenten) ?

Kris Degraeve

